

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL of the journal / URL časopisu: <https://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Author(s) / Autor(i): **Vít Rouč**
Article / Článok: Význam Nikaraguy v geopolitickém posilování Ruska v latinskoamerické oblasti
Publisher / Vydavateľ: **Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica**
DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2024.27.1.63-78>

Recommended form for quotation of the article / Odporúčaná forma citácie článku:

ROUČ, V. 2024. Význam Nikaraguy v geopolitickém posilování Ruska v latinskoamerické oblasti. In *Politické Vedy*. Vol. 27, no. 1, pp. 63-78. ISSN 1335 – 2741. Available at: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2024.27.1.63-78>

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

Journal *Politické vedy* is provided under the conditions of Creative Commons Attribution 4.0 International CC BY 4.0. / Časopis *Politické vedy* je publikovaný na základe podmienok Creative Commons Attribution 4.0 International CC BY 4.0.

VÝZNAM NIKARAGUY V GEOPOLITICKÉM POSILOVÁNÍ RUSKA V LATINSKOAMERICKÉ OBLASTI

THE IMPORTANCE OF NICARAGUA IN GEOPOLITICAL STRENGTHENING OF RUSSIA IN THE LATIN AMERICAN REGION

Vít Rouč*

ABSTRACT

The study dealt with current factors related to Russia's geopolitical interests in Nicaragua, as another country of Russian interest in the Latin American world. For a more comprehensive understanding of the issue, the initial situation from the time of the existence of the USSR and the Cold War was approached. The aim of the study was to outline the key milestones related to Russian-Nicaraguan cooperation and to further reflect on the possible goals that the actors involved expected from these bilateral relations. The structure of the study was based on the historical context, current Russian-Nicaraguan cooperation (political, economic, military) and the US position. Methodologically, the studies were processed on the basis of a descriptive-analytical approach. As a result, it was found that the Russian-Nicaragua cooperation is a continuation of the historical trend in mutual relations, when Nicaragua used this alliance as a certain counterbalance to the US, the possibility to modernize its army and to reach many commodities of the civilian sector, which were also important for the regime. Russia, on the other hand, was able to prove its global ambitions, manage and expand its influence operations in the Latin American world, and "unnerv" the US with its presence. However, for the US, under the given situation, Russia did not represent a direct military threat, but rather a security risk and a challenge for the future.

Key words: Nicaragua, Russia, Geopolitics, USA, Latin America

Úvod

Nicaragua ve vývoji středoamerického prostoru historicky sehrávala významnou roli a z tohoto důvodu se dostala do zájmu regionálních i světových

---

* PhDr. Vít Rouč, PhD. působí jako odborný asistent na Katedře mezinárodních vztahů a diplomacie, University College Prague/Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů, U Santošky 17, Praha 5, 150 00, Česko, e-mail: rouc@ucp.cz.

DOI: <https://doi.org/10.24040/politicevedy.2024.27.1.63-78>

mocností. Klíčový byl zejména její geopolitický význam v oblasti Střední Ameriky. Po epizodickém připojení k Mexiku a její součástí ve svazku Konfederace středoamerických republik v první polovině 19. století, jsou to zejména 50. léta 19. století, kdy se poprvé stává zájmovým cílem posilujícího a expandujícího USA ze severu. Přestože oba pokusy **W. Walkera** skončily neúspěšně, byly jistým předobrazem nadcházejícího vývoje. Hospodářská dominance americké United Fruit Company a s ní ruku v ruce politický tlak na latinskoamerické představitele se ve druhé polovině 19. století stal realitou i pro Nikaraguu, jako jednu z „banánových republik“.

Tato asymetrická pozice se přenesla i do 20. století, včetně několika amerických intervencí. Výsledkem tohoto vývoje, neutěšené hospodářské a sociální situace, se stalo pro část nikaragujské společnosti hledání alternativy k výše uvedenému. Z hlediska sociálního rozvrstvení Nikaragua představovala typickou latinskoamerickou zemi, ve které populačně převažovala chudší část, agrárně orientované společnosti. Není proto překvapením, že v takto strukturované společnosti začaly získávat čím dál více na popularitě myšlenky, které prezentovány komunistickou ideologií v čele s hegemonem Východního bloku SSSR.

Dalším faktorem se stalo vítězství revoluce na Kubě a její příklon k Sovětskému svazu a komunistické ideologii. Vítězství revoluce na Kubě a navázání spolupráce se Sovětským svazem mělo však i nemenší význam pro tuto východní velmoc. Poprvé v historii (pomineme-li existenci Ruské Ameriky z konce 18. a prvních dvou třetin 19. století) se Rusko/SSSR stabilněji „zachytilo“ na západní polokouli a mohlo z tohoto karibského ostrova začít ovlivňovat celý latinskoamerický prostor. Nemluvě o „znervozňování“ USA. Tato skutečnost byla ještě umocněna přímým kubánským zapojením do celého procesu, neboť Kubánci ovládali jazyk, znali mentalitu a byli vnímáni jako národ, který se první zbavil americké dominance. Proto byla kubánská pomoc pro úspěch či neúspěch geopolitických zájmů SSSR tak zásadní a i v současné době má svůj určitý význam. Výše uvedené formovalo základ prvotních kubánsko-sovětsko-nikaragujských kontaktů a spolupráce, na kterých staví i současná Ruská federace.

Cílem článku je nastínit klíčové mezníky, které se týkají rusko-nikaragujské spolupráce a dále reflektovat možné cíle, které zúčastnění aktéři od těchto bilaterálních vztahů očekávají. Součástí bude i zasazení do širších mezinárodněpolitických souvislostí.

Použitou metódou bude popis a zejména analýza dostupných, převážně anglicky, španělsky a česky psaných internetových zdrojů, neboť se jedná o současný a aktuální stav sledovaného problému. Pro širší historickou reflexi bude použita odborná publikace **J. Opatrného** *Amerika v proměnách staletí*, publikace *Zadní dvorek Ameriky* od autorky **J. Livingstoneové**, práce **M. Křížové** *Nikaragua a Dějiny Střední Ameriky*. Dále budou využity informace ruského ministerstva zahraniční a Státní dumy RF, kde je uvedená problematika rovněž přiblížena.

1. Historické kořeny a souvislosti

Nikaragua, stejně jako řada dalších latinskoamerických zemí prošla v průběhu 20. století velmi složitými a komplikovanými obdobími, jak v politickém a ekonomickém životě, tak z hlediska sociálního vývoje.

Nejproblematičtější byly americké intervence; v letech 1912 - 1915 byla Nikaragua přímo obsazena americkou armádou, což této mocnosti umožňovalo zasahovat do všech aspektů života v zemi. V roce 1914 byla podepsána **Bryan-Chamorrova** smlouva, která „...umožňovala Spojeným státům stavbu transkontinentálního průplavu na nikaragujském území, stejně jako výstavbu vojenských základen.“ (Opatrný, 1998, s. 377) USA si byly dobře vědomy strategické polohy nikaragujského státu a přestože měly již pevně v rukou Panamu, Nikaragua představovala další klíčovou sféru amerického vlivu ve Střední Americe. Výsledkem této vysoké angažovanosti USA v nikaragujském životě došlo ve druhé polovině 20. let k povstání a vypuknutí partyzánské války, která byla zaměřena právě proti americké dominanci. Přesto byla pozice USA v Nikaragui stále posilována. V tomto ohledu se stala klíčovou americko-nikaragujská smlouva z roku 1927, která „...přiznávala Spojeným státům právo kontroly nikaragujských celnic, armády, průběhu prezidentských voleb a policie.“ (Opatrný, 1998, s. 377) S nástupem **Franklina D. Roosevelta** se i vlivem mezinárodněpolitického vývoje začala měnit zahraniční politika USA. Ne že by USA rezignovaly na ideu amerického kontinentu jako výlučné sféry vlivu USA, ale měl být kladen větší důraz na odlišné metody než v minulosti. Jednalo se zejména o „...hlavní nástroje pro získání vlivu byly úvěry a vojenské půjčky předávané spřáteleným vládám. Rovněž podpora amerických koncernů působících ve státech regionu byla důležitá.“ (Heideking, Mauch, 2012, s. 243) Změna politického přístupu USA předznamenala i změnu vnitropolitického vývoje v Nikaragui. Došlo jednak k celkovému uvolnění situace a dále se již ve druhé

polovině 30. let dostal k moci **Anastasio Somoza García**, zakladatel vládnoucí dynastie **Somozů** až do roku 1979. Stát představovaný touto skupinou odpovídal novým metodám zahraniční politiky USA, přestože se jednalo o diktátorský způsob vlády, kdy příslušníci rodiny ovládly klíčové struktury státu od hospodářství po bezpečnost. V následujících desetiletích se protisomozovská opozice několikrát pokusila odstavit dynastii od moci, ale s velmi malými nebo pouze dočasnými výsledky. Od počátku 60. let se nejaktivnější část opozice sjednotila v Sandinistické frontě národního osvobození¹ a začala vést partyzánskou válku proti režimu. V této fázi se začal odvíjet kritický scénář, neboť nezanedbatelná část revolucionářů sympatizovala s levicovými ideologiemi a inspiraci viděla na Kubě, kde byla předrevoluční situace v řadě oblastí téměř totožná.

V létě 1978 vnitropolitické napětí v Nikaragui eskalovalo, Sandinisté podporováni obyvatelstvem obsadili parlament a vynutili si vydání politických vězňů. **Anastasio Somoza** se však nehodlal vzdát a jemu věrná Národní garda zahájila ozbrojený odpor. V zemi vypukla občanská válka, která vyvrcholila v červenci 1979 abdikací a odchodem **Anastasia Somozy** ze země. Nová reformní vláda se snažila aplikovat zásadní změny, které spočívaly zejména v provedení pozemkové reformy. Otázka pozemkové reformy byla klíčovou, vzhledem k agrární charakteristice země a podílu malých zemědělců. Pomoc, rady a prostředky přicházely především z Kuby a později i dalších zemí socialistického tábora. Tento politický model pokračoval i po zvolení nového představitele Nikaragui **Daniela Ortegy Saavedra** v roce 1981.² Nikaragua za vlády sandinistického prezidenta se jednoznačně přiklonila ke státům Východního bloku, od kterých čerpala rozsáhlou hospodářskou³ i vojenskou

---

1 Frente Sandinista de Liberación Nacional (FSLN); Fronta se odvolávala na odkaz generála nikaragujské armády Augusta C. Sandina, který ve druhé polovině 20. a začátkem 30. let 20. století vystupoval proti americké vojenské přítomnosti a prosazoval „národní suverenitu, pozemkovou reformu a spravedlnost pro chudé.“ (Livingstoneová, 2011, s. 30)

2 V čele státu v letech 1981-1989. José Daniel Ortega je absolventem moskevské Univerzity družby národů Patrice Lumumby (dnešní Ruská univerzita družby národů). Spolupráce ve vzdělávací oblasti, kdy byla mnoha studentům Nikaragui umožněna studia v SSSR/Rusku, představují další „měkkou“ formu posilování pozice Ruska v této části světa.

3 SSSR poskytoval pomoc Nikaragui od začátku 80. let 20. století. V této politice pokračovalo dále Rusko. V roce 1996 dluh ve vztahu k Rusku dosáhl 3,6 miliardy USD (35% celkového zahraničního dluhu). Dle směnného kurzu byl dluh vyčíslen na 3,44 miliardy USD. V rámci jednání o restrukturalizaci následně Rusko odpustilo Nikaragui 90% z dlužné částky. (Avendaño, 2018)

pomoc.4 Nové geopolitické směřování Nikaragui však nemohlo vyhovovat USA a nevyhovovalo ani části (zejména středním a vyšším vrstvám) nikaragujské společnosti. Z těchto důvodů vzniklo z odpůrců režimu hnutí *contras*, které vůči sandinistické vládě zahájilo partyzánskou válku za podpory USA. K tomuto zásadnímu kroku americké administrativy došlo za éry prezidenta **Reagana**, který se obával dalšího posílení vlivu SSSR na západní polokouli: „*nesmí být vytvořeno sovětské předmostí ve Střední Americe*.“⁵ (Livingstoneová, 2011, s. 11) USA v případě války v Nikaragui aplikovaly přístup „*války nízké intenzity*“, která počítala s „*...kombinací polovojenského boje a psychologického a hospodářského nátlaku*.“ (Livingstoneová, 2011, s. 104 - 106) Výše uvedená podpora však měla svoji mezinárodní, mediální a soudní dohru, kdy se v roce 1986 odhalila aféra Írán - *contras*, ve které se jednalo o Kongresem neschválené finanční prostředky poskytnuté *contras* z ilegálních aktivit CIA a z peněz za tajné dodávky zbraní do Íránu. Přes tyto „problémy“ se však podpora USA ukázala jako zásadní, neboť sandinistická vláda za probíhající občanské války nebyla schopna konsolidovat situaci v zemi a čím dál rychleji ztrácela pozice u sousedních států, pro které se Nikaragua stala destabilizujícím prvkem regionu. Tento stav následně vedl v roce 1987 k dohodě čtyř prezidentů středoamerických republik s cílem ukončit občanskou válku a stabilizovat poměry. Na základě této iniciativy, přehodnocení priorit v SSSR a americko-sovětských jednání došlo v roce 1988 k dohodě mezi sandinisty a opozičními stranami o vypracování nového volebního zákona a realizaci voleb v roce 1990. Rok 1990 také znamenal konec ukončení dlouholeté občanské války. Vítězem voleb se stala konzervativní aliance včele s **Violetou Chamorro**, která vystřídala **Daniela Ortegu** v prezidentském paláci. Vztahy s USA se plně obnovily podpisem americko - nikaragujské smlouvy z ledna 1992, kterou byl umožněn přístup nikaragujského zboží na americký trh. (Opatrný, 1998)

Pravicové vlády však v Nikaragui dlouho nevydržely a v roce 2006 ve volbách zvítězil staronový prezident **Daniel Ortega**, který je u moci do současné doby. I během svého mandátu v novém tisíciletí se snažil uplatňovat levicové ideje, s tím rozdílem, že se zřekl marxismu a také nezapomínal na sebe a svoji rodinu. Staré vazby však nadále fungovaly, jak ve směru na Havanu, tak Moskvu a nově do ideologicky sympatizující Venezuely, která režimu začala poskytovat zlevněnou

---

4 Sandinistická armáda byla jednou z největších ve Střední Americe (80 000 mužů) a výdaje na obranu činily již v roce 1984 čtvrtinu státního rozpočtu. (Křížová, 2016, s. 225)

5 Výše uvedený postoj souvisel s tzv. teorií *domina*, jejíž podstatou byla obava ze šíření vlivu nikaragujské revoluce v ostatních státech Střední Ameriky.

ropu. (Livingstoneová, 2011) Režim se však začal stávat více a více autoritativním, potlačujícím demokratické principy, názorovou rozdílnost atd. Velký zlom a současně šok se dostavil s protivládními protesty v roce 2018, které souvisely se stále se zhoršující sociální situací a nárůstem chudoby. Vláda v tomto roce přišla s radikální důchodovou reformou, která byla onou „pověstnou poslední kapkou“. Došlo k tvrdé reakci zejména paramilitárních jednotek podporujících vládu. Pronásledování, věznění, mučení nebo vyhošťování do zahraniční představitelů opozice, nespokojených občanů, pracovníků neziskových organizací, aktivistů atd. se stalo běžnou normou utužování mocenských pozic režimu. (Muggah, 2023) Tato politika má rovněž dopady na oblast životní úrovně - chudoby, která dosahuje na 69% obyvatel. (Livingstoneová, 2011, s. 254) Zejména se však podepisuje na absenci základních demokratických hodnot a občanských práv.

Pandemie Covid-19 a s ní zhroucení turistického průmyslu, stejně jako naprostá ignorance vlády při potírání této pandemie, znamenaly pro zemi fatální dopady. Za této situace se v Nikaragui konaly v listopadu 2021 prezidentské a parlamentní volby, které byly samotným popřením tohoto procesu. Potencionální úspěšní kandidáti byli dílem uvězněni, dílem donuceni vystěhovat se do zahraničí. Během protestů bylo zabito na 300 lidí a dalších 2000 bylo zraněno. (Ellis, 2022) Z těchto důvodů se jasným vítězem stal opět **Daniel Ortega** a parlament obsadili členové jeho FSNL.

2. Současná rusko-nikaragujská spolupráce

Nejvýstižnější preferencí současných rusko-nikaragujský vztahů je zmínka v Koncepci zahraniční politiky Ruské federace z 31. 3. 2023, kdy v článku 58 bodě 2 je uvedeno následující: *„upevňování přátelství, vzájemného porozumění a prohlubování mnohostranného vzájemně prospěšného partnerství s Brazílskou federativní republikou, Kubánskou republikou, Nikaragujskou republikou, Bolívarskou republikou Venezuela, rozvíjení vztahů s dalšími latinskoamerickými státy s přihlédnutím k míře nezávislosti a konstruktivnosti jejich politiky vůči Ruské federaci.“* (Koncepce, 2023) Naplňováním výše uvedeného se rovněž stalo na přelomu září a října obsahem První mezinárodní parlamentní konference Rusko-Latinská Amerika, které se zúčastnilo více než 200 účastníků z Latinské Ameriky a Karibiku. Součástí jednání byly otázky spojené s ekonomickými, bezpečnostními a humanitárními tématy. (Státní дума (a), 2023) Nikaragua byla zastupována zvláštním zástupcem prezidenta Nikaraguy pro rozvoj vztahů

s Ruskem **Laureanem Facundo Ortegom Murillem**. V říjnu téhož roku proběhlo jednání Komise pro spolupráci Státní dумы Ruské federace a Národního shromáždění Nikaraguy, která se týkala hospodářství, energetiky, zdravotnictví a zemědělství. (Státní дума (b), 2023) V prosinci a lednu 2023 - 2024 proběhly další dvě klíčové návštěvy nikaragujské delegace vedené opět **Laureanem Facundo Ortegom Murillem** – 13. 12. 2023 se konalo jednání s předsedou Státní dумы **Vjačeslavem Volodinem**, ve kterém se **Ortega Murillo** přihlásil k „...*dedolarizaci, společnému prosazování konce hegemonie dolaru a podnikání kroků k vytvoření vyváženějšího finančního systému.*“ (Státní дума (c), 2023) Zmínil rovněž vytvoření nového světové řádu v čele s Ruskem. (Tamtéž.) Nejnovějším aktem v rovině bilaterálních vztahů se stal podpis dohody mezi Ministerstvem zahraničních věcí Republiky Nikaragua a Radou ministrů Republiky Krym Ruské federace na léta 2024 - 2026 „...v oblasti obchodu, investic, průmyslu, zemědělství, dopravy a cestovního ruchu.“ (Areas Esquivel, 2024) V souvislosti se současným postavením Ruska v mezinárodních vztazích je výše uvedená dohoda pro ruskou diplomacii mimořádně přínosná, nejenom z hlediska narušování protiruské linie, ale i z důvodu uznání Krymu jako nedílné součásti Ruska. V tomto duchu nesmíme ani zapomenout na podporu vládnoucího nikaragujského režimu ruské válce na Ukrajině. Tato skutečnost byla reflektována i na základě usnesení evropského parlamentu v bodě 17: „...odsuzuje bezvýhradnou podporu útočné ruské války proti Ukrajině ze strany nikaragujského režimu a vyjadřuje znepokojení nad ruskou vojenskou pomocí při dalších represích vůči nikaragujskému obyvatelstvu; vyjadřuje politování nad rostoucí izolací Nikaraguy od mezinárodního společenství; odsuzuje agresivní rétoriku nikaragujských orgánů; znovu opakuje, že na zásadě univerzality lidských práv je založeno mezinárodní právo.“ (Usnesení EP, 2023) Nikaragua také podpořila ruskou pozici na půdě OSN během hlasování o odsouzení ruské invaze na Ukrajinu a stažení jejich vojsk – říjen 2022/únor 2023. (Fair, 2023) Výše uvedené je plně vypovídající a jen navozuje otázky typu, jak je možné, že stát, který má přímou historickou zkušenost s obdobím kolonialismu, byl několikrát obsazen americkou námořní pěchotou, zažil zkušenost s vměšováním do vnitřních záležitostí je schopen, byť v jiné části světa, podporovat výše uvedené chování?

Významnou roli ve výše uvedeném postoji představuje i osobnost prezidenta **Daniela Ortegy**. Jeho politický úspěch v 80. letech 20. století a schopnost relativně dlouhou dobu odolávat vnitřní opozici v podobě Contras, podporované a financované USA byly umožněny masivní podporou ze strany bývalého SSSR,

Kuby a dalších zemí socialistického bloku. Přestože se s nástupem 90. let zcela změnila geopolitická situace, **Ortega** se po volební porážce nikdy nestáhl z politického života, jen racionálně upravil svoje preference a postoje, aby v novém systému mohl dále existovat. Což může představovat smlouva s jeho největším opozičním představitelem **Arnoldem Alemánem** o vzájemné spolupráci. (Gómez, 1997) Současně v průběhu tohoto období strana FSNL systematicky budovala svoje pozice v oblasti státní administrativy. I díky těmto jevům mohl **Daniel Ortega** zvítězit v roce 2006 ve volbách.

S nástupem do staronové funkce však zásadním způsobem eliminoval svoji dřívější revoluční rétoriku a raději se začal věnovat tématům, které jako v minulosti měly zajistit podporu obyvatelstva. Vzhledem k úzkým vazbám a finanční podpoře ze strany **Chávezovy** Venezuely na straně jedné a průmyslovým investicím ze strany USA na straně druhé, se několik let skutečně dařilo tento ideální scénář naplňovat. Byly realizovány různé sociální a podpůrné programy na zvýšení životní úrovně obyvatel. Problémy začaly po **Chávezově** smrti, kdy se vzhledem k narůstajícím problémům **Madurova** režimu přímo úměrně snižovala finanční podpora. To vedlo režim jednak k řadě omezení, které začaly vyvolávat napětí ve společnosti a současně k hledání nových nebo staronových spojenců. A těmi se staly právě Rusko a Čína, kdy zejména ruský vliv a pozice v nikaragujských bezpečnostních složkách byly silné.

Nejnovější vzájemnou vojenskou spolupráci upravuje dekret 10-2022 o využití 80 ruských vojenských poradců v rámci speciálních operací nikaragujské armády a dalších 50 poradců působících v letectvu, námořnictvu a komunikačních složkách. (Maldonado, 2022) Současně mají ruské lodě a letadla právo vstupu do teritoriálních vod a vzdušného prostoru Nikaragui. Pokud se týká konkrétních dodávek zbraní a válečného materiálu a pomineme potřeby výcvikové základny, tak Nikaragua nakoupila 50 ruských tanků T-72B1 v hodnotě 80 milionů USD. (Myklín, 2018) Dále v minulosti obdržela 12 systémů protiletadlové ochrany, dva vrtulníky a obrněná vozidla a také mobilní nemocnice. V námořní oblasti se jedná o čtyři hlídkové čluny. (Expediente Público, 2022) Kromě vojenského materiálu je Nikaragua příjemcem i komodit civilního sektoru, jako jsou autobusy - dodáno 520 kusů, 500 automobilů značky Lada nebo 100 000 tun obilí. (Globalsecurity, 2017) V době vrcholící pandemie Covid 19

---

6 První klíčová smlouva ve 21. století o vojenské spolupráci byla uzavřena již v říjnu 2001 a týkala se vojensko-technické problematiky o „udržování vojenského vybavení v optimálním stavu.“ (Envio, 2016) Jednalo se zejména o servisování sovětské/ruské vojenské techniky a vybavení.

Nikaragua odebírala ruské vakcíny Sputnik -V a uvažovalo se i o jejich výrobě na nikaragujském území, což se však nezdařilo. (Expediente Público, 2022) Samostatnou kapitolu tvoří spolupráce v oblasti zpravodajství, která je vysvětlována pomocí nikaragujské straně v boji proti narkotrafikanství,⁷ do kterého mají být zapojeny i ruské zločinecké organizace operující v oblasti Střední Ameriky. Nelibost zejména USA vyvolala výstavba ruské základny pro globální navigační satelitní systém GLONASS, který je řízený ruskými vzdušnými silami. (Hodek, 2019) Výše uvedená spolupráce a podpora ze strany Ruska samozřejmě nemá prozatím potenciál ohrožit USA, stává se však rizikovým faktorem a nutí USA se zamýšlet na možnou proměnou geopolitických reálií na „zadním dvorku Ameriky“. V této souvislosti nelze nepřipomenout další **Ortegovu** vizi, která se týká vybudování průplavu v Nikaragui, jakési konkurence pro Panamský průplav. Tato nesporně geopoliticky strategická stavba, ve které by se angažovaly ruské i čínské aktivity, by zásadně mohla změnit poměry ve Střední Americe a ohrožit zájmy USA v této oblasti. Od myšlenek je však ještě daleko k realizaci, navíc, když část nikaragujské společnosti tuto megalomanskou stavbu odmítá a je to i jeden z faktorů nespokojenosti s vládou **Daniela Ortegy**. V důsledku realizace stavby by o svůj domov přišly řádově desítky tisíc lidí, nemluvě o rozsáhlých a nevratných dopadech na faunu a floru této donedávna turisticky vyhledávané a oblíbené země. Dalším limitujícím faktorem je současná situace Ruska a ani pro samotnou Čínu by se nejednalo o jednoduchou aktivitu.

Rusko si uvědomuje strategický význam svého postavení v Nikaragui i tu skutečnost, že to je právě režim **Daniela Ortegy**, který mu tuto pozici umožňuje. Potvrzením této skutečnosti jsou slova ruského velvyslance **Alexandra Khokholikova** při loňské oslavě 78. výročí navázání rusko-nikaragujských diplomatických vztahů v roce 1944. Při této příležitosti zaznělo na adresu prezidenta **Daniela Ortegy** a jeho manželky a viceprezidentky **Rosarie Murillo** ocenění o „...solidaritě a přátelství v této komplikované době přechodu světa na nový multipolární světový řád, který bude více spravedlivý.“ (SWI, 2022, s. 1) Je skutečností, že Nikaragua je jedním z mála států, které po ruském útoku na Ukrajinu nejenomže udržují s Ruskem nadstandartní vztahy, ale také se snaží ruskou pozici a pověst v mezinárodním systému podpořit a vylepšit. Dalším příkladem (kromě již uvedeného v souvislosti s OSN) může být **Ortegův** návrh

---

⁷ Např. dohoda z roku 2004 O spolupráci v boji proti nedovolenému obchodování a užívání omamných a psychotropních látek. Navazuje obdobná dohoda z roku 2013. (Convenio, 2013)

na zařazení Ruska do Středomamerického integračního systému (SICA).⁸ Tento návrh však byl vetován Kostarikou a Guatemalou, kdy bývalý prezident Kostariky **Luis Guillermo Solís** shrnul nesouhlasné stanovisko prohlášením, že „...*Rusko do SICA nepřispívá a nemá žádný zájem o agendu.*“ (Castillo, 2023, s. 1)

Mezi další kroky diplomatické podpory ze strany Nikaragui patří dále otevření honorárního konzulátu na Krymu v roce 2020, uznání Doněcké a Luhanské lidové republiky, stejně jako uznání Abcházie a Jižní Osetie již v roce 2008. (Expediente, 2022)

Klíčové jsou návštěvy čelných politiků obou zemí, jak v Moskvě, tak v Managui. Kromě návštěvy **Putina** v Managui v roce 2014 nebo **Ortegy** v Moskvě, Nikaraguu navštívil i ministr zahraničí **Lavrov**, ministr obrany **Šojgu** (2015) nebo naposledy místopředseda ruské vlády **Borisov** – v únoru 2022. (DW, 2022)

Z hlediska hospodářské spolupráce jsou za klíčové dohody považovány smlouvy z roku 2008 o spolupráci v zemědělství a telekomunikacích, které byly uzavřeny při příležitosti návštěvy **Ortegy** v Moskvě ve stejném roce. A dále dohoda s Gazpromem z roku 2013 o společném průzkumu nalezišť ropy a zemního plynu v Karibiku. (FAIR, 2023) Ve stejném roce byla podepsána dohoda o spolupráci v oblasti zvyšování kvalifikace a s touto problematikou související dohoda o podmínkách provozu kulturních a vědeckých center v Moskvě a Managui. (Justia, 2013)

3. Postoj USA k rusko-nikaragujské spolupráci

Otázka postoje USA k ruským aktivitám v Nikaraguy a spolupráce místní vlády s Ruskou federací má pro USA více rovin vnímání. Vzhledem k historickým aspektům a vazbám prezidenta **Daniela Ortegy**, byla vždy tato politika předvídatelná, ale rozhodně nikoliv vítaná. USA jsou ve velmi specifické situaci. Na jedné straně jsou stále nezpochybnitelným zejména ekonomickým, bezpečnostním a do jisté míry i politickým hegemonem amerického kontinentu, kdy mohou kdykoliv různými cestami ovlivnit více či méně vývoj daného státu, ale na straně druhé je tato pozice i kontraproduktivní. Spojené státy jsou cílem legální i nelegální především ekonomické migrace ze zemí Latinské Ameriky, ale na straně druhé jsou velmi často vzhledem ke svým ambicím vnímány rozporuplně,

---

⁸ Cílem SICA, která byla založena v roce 1991 je integrace a demokratický rozvoj Střední Ameriky. Členskými státy jsou země tohoto regionu – Nikaragua, Kostarika, Guatemala, Salvador, Honduras a Panama.

ne-li negativně. Bezprecedentní prosazování amerických zájmů v latinskoamerickém prostoru v 19. a první třetině 20. století vytvořilo v latinskoamerické populaci celou řadu negativních pocitů, které jsou z větším či menším úspěchem skrývány, vzhledem k naplňování ekonomických zájmů. O revizi a nové pojetí vztahů se pokusil v roce 1933 **F.D. Roosevelt** svojí politikou dobrých sousedských vztahů, avšak tato změna byla zásadně narušena nástupem studené války. Americká politika se sice snažila o eliminaci přímých vojenských zásahů americkými silami, ale o to více využívala místní síly, které prošly výcvikem ze strany amerických instruktorů. Tato reminiscence na politiku Spojených států je stále v myslích Latinoameričanů a je tou největší překážkou i pro jakoukoliv přímou vojenskou intervenci. Ikdyž režim **Daniela Ortegy** není řadou latinskoamerických vlád vnímám příliš pozitivně, v okamžiku americké intervence, jistě úspěšné, by však došlo primárně k poškození pověsti USA a latinskoamerický svět by se většinově postavil i za takový problematický režim.

Větší možnosti poskytuje oblast hospodářské spolupráce, kdy pro Nikaraguu jsou USA nejvýznamnějším obchodním partnerem. Objem vzájemné výměny v roce 2022 se týkal nikaraguyského vývozu do USA ve výši více než 40%, amerického dovozu pouze 25%. (BusinessInfo, 2023, s. 2) Z předešlého plyne, že pro USA je Nikaragua ekonomicky zbytná, ale to neplatí naopak. Na druhé straně, pokud by USA přistoupily k razantnějším ekonomickým sankcím, s cílem donutit nikaragujskou vládu k eliminaci vztahů s Ruskem, opět by se situace mohla obrátit v neprospěch USA. První scénář by vytvořil možnosti ještě větší angažovanosti Číny, která by jistě ráda daného prostoru využila. Druhý scénář, vzhledem k dopadům případných sankcí, by mohl vyvolat prudké snížení životní úrovně a následné vyvolání humanitární krize, která by se zcela určitě projevila vlnou migrace jak do sousedních států, tak zejména snahou se dostat všemi prostředky na území USA. Výsledkem by byl nárůst nestability v celém prostoru Střední Ameriky, posílení antiamerických nálad, posílení mezinárodního organizovaného zločinu, který by neváhal využít tíživé situace migrantů a konečně možné drastické výjevy na americko-mexické hranici. Souhrnně ani tato alternativa by v konečném výsledku příliš USA nepomohla.

Jako možná nejefektivnější cesta by se jevila možnost nadstandardní spolupráce s Nikaraguu ve všech oblastech, tak, aby politická reprezentace i veřejnost pochopila, že nabízená alternativa je prostě výhodnější. To by ale znamenalo, že by vzájemné vztahy a obchodní spolupráce byly založeny skutečně na rovnovážných vztazích a přestalo by se hledět na dosažení co nejvyššího zisku a výhod. Zatím není tento přístup prioritou, a pokud se podíváme

na mzdu v nikaragujských maquiladoras, jsou tyto výstupy dostatečně vypovídající. Samozřejmě, že nedosahují výše výdělků za stejnou práci jako v USA, ale rovněž jsou nižší v porovnání s výdělky u severněji položeného souseda – Mexika. (Livingstoneová, 2011)

Shrneme-li tyto skutečnosti, je spolupráce mezi Ruskem a Nikaraguou vnímána jako jisté bezpečnostní riziko, které zatím ale nedosáhlo nějaké kritické meze, která by nutila USA razantněji reagovat. Přesto ale ve spojení zejména s kubánskými a venezuelskými aktivitami,⁹ se vytváří pro USA blok negativisticky naladěných států, které zejména v bezpečnostně-politické rovině mají možnosti alternativy k Rusku a mohou se také dostat k modernější technologiím zejména ve vojenské oblasti a některých segmentech civilního sektoru.

Závěr

Význam Nikaraguy v geopolitickém posilování Ruska v Latinské Americe je patrný, ale nelze ho ani přeceňovat, ani ignorovat. Kořeny této spolupráce sahají ještě do období studené války, kdy SSSR, Kuba a další země socialistického tábora začaly podporovat revoluční hnutí sandinistů s cílem svrhnout diktaturu rodiny **Somozů**. Jeden z klíčových představitelů FSLN, **Daniel Ortega**, stál v 80. letech v čele státu a systematicky spolupracoval se SSSR a dalšími zeměmi východního bloku s cílem eliminovat vliv USA, které se cítily v kontextu studené války ohroženy levicovou orientací Nikaraguy a měly obavu, aby se Nikaragua nestala novou Kubou a vlivovou základnou SSSR. Ideologie komunismu by se tím ještě více šířila Latinskou Amerikou, kterou vždy USA považovaly za svoji sféru vlivu. To se díky rozpadu SSSR a změně politické situace v Nikaraguy nestalo. Když pak po 15 letech od rozpadu SSSR se **Daniel Ortega** znovu dostal do čela země, obnovil kromě jiného i své kontakty z minulosti. To na konci první dekády 21. století nemělo zásadní význam, avšak velmi záhy s čím dál tím více se mocensky prosazujícími ambicemi Ruska, se začalo nikaraguysko-ruské spojení jevit jako více problematické. Do toho vstupovala i vyhraněnější politická rétorika **Daniela Ortegy**, diktátorské směřování jeho režimu a konečně způsoby aplikace ruské zahraniční politiky.

Pro Nikaraguu, respektive **Daniela Ortegu** a jeho stoupence je spolupráce s Ruskem a vyhrocující se vztahy z USA bráno jako pokračování ideologické války minulého století, kdy Rusko je v tomto vymezování jednoznačným

---

⁹ Nikaragua je jako jediná země Střední Ameriky členem Bolívarské aliance pro národy naší Ameriky (ALBA). Cílem je být protiváhou politického a ekonomického vlivu USA. (Křížová, 2016)

spojencem, oporou **Ortegova** režimu a protiváhou USA. Díky Rusku se také Nikaragua může dostat k relativně modernější výzbroji a ani komodity civilního sektoru nejsou pro potřeby režimu nezanedbatelné.

Pro Rusko je přítomnost ve Střední Americe především psychologickou „vzpruhou“, kdy může deklarovat své globální cíle a přítomnost. Současně může svojí přítomností opět spíše „znervózňovat“ USA, pro které současná ruská přítomnost v Nikaraguy nepředstavuje přímé vojenské ohrožení, ale spíše bezpečnostní riziko a výzvu do budoucnosti. Situace by se změnila za předpokladu, že by Rusko bylo schopno vybudovat rozsáhlou vojenskou základnu a zejména dostat pod kontrolu zamýšlený průplav. To by byly faktory, které by zásadním způsobem mohly změnit geopolitickou realitu Střední Ameriky. Za stávající situace je ale tato varianta velmi nepravděpodobná a USA by se měly obávat spíše narůstajícího čínského vlivu a aktivit.

Ve výsledku však je to právě Nikaragua a její obyvatelstvo, které se dostává do vleku geopolitického soupeření mezi USA a Ruskem, které se pro ni může stát podobně zhoubné jako v období bipolárního světa. Nebyly to USA a SSSR, které nesly negativní plody tohoto soupeření v podobě občanské války, sociálního a hospodářského rozvratu, poklesu životní úrovně, nárůstu zločinnosti atd., ale byli to obyvatelé Nikaraguy. Je proto smutné, že se staronový prezident nepoučil z historie, kterou osobně prožil a vede svoji zemi znovu k podobnému neblahému osudu.

Literatura:

- AREAS ESQUIVEL, N. 2024. Nicaragua y República de Crimea firman Acuerdo sobre Cooperación Comercial y Económica. In: *el19digital.com*, 24. 1. 2024. [Citované 24. 3. 2024.] Dostupné na internetě: <https://www.el19digital.com/articulos/ver/titulo:148603-nicaragua-y-republica-de-crimea-firman-acuerdo-sobre-cooperacion-comercial-y-economica>
- AVENDAÑO, N. 2018. Negociación de la deuda con Rusia fue una partida de ajedrez. In: *Blog de Néstor Avendaño*, 3. 4. 2018. [Citované 24. 3. 2024.] Dostupné na internetě: <https://nestoravendano.wordpress.com/2018/04/03/negociacion-de-la-deuda-con-rusia-fue-una-partida-de-ajedrez/>
- BUSINESSINFO. 2023. Nikaragua. [online]. In: *BusinessInfo.cz*, 13. 7. 2023. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: [Nikaragua | BusinessInfo.cz](https://businessinfo.cz/nicaragua/)
- CASTILLO VADO, H. 2023. Propuesta de Nicaragua de ingresar a Rusia al SICA genera controversia. [online]. In: *Vozdeamerica.com*, 25. 4. 2023. [Citované 27.

11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://www.vozdeamerica.com/a/propuesta-de-nicaragua-de-ingresar-a-rusia-al-sica-genera-controversia/7064921.html>
- CONFIDENCIAL. 2021. Ivan Kentros: Nicaragua es la „entrada“ de Rusia a Centroamérica. [online]. In: *Confidencial.Digital*, 6. 8. 2021. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://confidencial.digital/politica/ivan-kentros-nicaragua-es-la-entrada-de-rusia-a-centroamerica/>
- CONVENIO, 2013. Convenio entre el Gobierno de la República de Nicaragua y el Gobierno de la Federación de Rusia, de colaboración en el área de la superación profesional del personal en el área de control del tráfico de estupefacientes, sustancias sicotrópicas y sus precursores. [online]. 7. 6. 2013. [Citované 24. 3. 2024.] Dostupné na internetě: <http://legislacion.asamblea.gob.ni/Instrumentos.nsf/d9e9b7b996023769062578b80075d821/b58fd2749ef74e3106257c8a0058a5e7?OpenDocument>
- DW. 2022. Rusia estudia ampliar cooperación militar con Nicaragua. [online]. In: *DW.com*, 18. 2. 2022. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://www.dw.com/es/rusia-estudia-ampliar-cooperaci%C3%B3n-militar-con-nicaragua/a-60821817>
- ELLIS, E. 2022. Nicaragua: Dictatorship and Collaboration with Extra-Hemispheric U.S. Rivals. [online]. In: *Center for Strategic and International Studies*, 29. 8. 2022. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://www.csis.org/analysis/nicaragua-dictatorship-and-collaboration-extra-hemispheric-us-rivals>
- ENVÍO, 2016. Armados hasta los dientes: la remilitarización de Nicaragua. In: *revistaenvio.org*, 2016. [Citované 24. 3. 2024.] Dostupné na internetě: <https://www.revistaenvio.org/articulo/5259>
- EXPEDIENTE PÚBLICO. 2022. La cooperación de Rusia en Nicaragua es el realidad un negocio opaco. [online]. In: *EXPEDIENTE PÚBLICO*, 26. 2. 2022. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://www.expedientepublico.org/la-cooperacion-de-rusia-en-nicaragua-es-en-realidad-un-negocio-opaco/>
- FAIR. 2023. Russia-Nicaragua relations, explained. [online]. In: *ForeignAffairesInsightsReview*, 26. 2. 2023. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://fairbd.net/russia-nicaragua-relations-explained/>
- GLOBALSECURITY. 2017. Nicaragua-Russia Relations. [online]. In: *GlobalSecurity.org*, 7. 4. 2017. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://www.globalsecurity.org/military/world/centam/ni-forrel-ru.htm>

- GÓMEZ, N. F. 1997. Alemán y Ortega acuerdan iniciar hoy un diálogo nacional para estabilizar Nicaragua. [online]. In: *El País Digital*, 18. 4. 1997. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://www1.udel.edu/leipzig/texts2/elc18047.htm>
- HEIDEKING, J. - MAUCH, CH. 2012. *Dějiny USA*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-2894-0.
- HODEK, J. 2019. Una 'especial' instalación rusa en Nicaragua. [online]. In: *Global affairs and Strategic Studies Universidad de Navarra*. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://www.unav.edu/web/global-affairs/detalle/-/blogs/una-especial-instalacion-rusa-en-nicaragua>
- JUSTIA, 2013. Decreto De Aprobación Del Convenio Entre El Gobierno De La República De Nicaragua Y El Gobierno De La Federación De Rusia Sobre La Creación Y Las Condiciones De Funcionamiento Del Instituto Nicaragüense Cultural En Moscú Y El Centro Ruso De Ciencia Y Cultura En Managua. [online]. 24. 4. 2013. [Citované 24. 3. 2024.] Dostupné na internetě: https://nicaragua-justia-com.translate.google/nacionales/decretos-legislativos/decreto-de-aprobacion-del-convenio-entre-el-gobierno-de-la-republica-de-nicaragua-y-el-gobierno-de-la-federacion-de-rusia/gdoc/?_x_tr_sl=es&_x_tr_tl=cs&_x_tr_hl=cs&_x_tr_pto=sc
- KONCEPCE ZAHRAŇIČNÍ POLITIKY RUSKÉ FEDERACE, 2023. [online]. 31. 3. 2023. [Citované 24. 3. 2024.] Dostupné na internetě: https://mid.ru/en/foreign_policy/fundamental_documents/1860586/
- KŘÍŽOVÁ, M. 2016. *Dějiny Střední Ameriky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2016. ISBN 978-80-7422-486-7.
- KŘÍŽOVÁ, M. 2011. *Nikaragua*. Praha: Libri, 2011. ISBN 978-80-7277-484-5.
- LIVINGSTONEOVÁ, G. 2011. *Zadní dvorek Ameriky*. Všeň: Grimmus, 2011. ISBN 978-80-87461-02-0.
- MALDONADO, S.C. 2022. Nicaragua's Ortega strains US relations by expanding military ties with Russia. [online]. In: *El País*, 14. 6. 2022. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://english.elpais.com/international/2022-06-13/nicaraguas-ortega-strains-us-relations-by-expanding-military-ties-with-russia.html>
- MUGGAH, R. 2023. With Russian Support Nicaragua Smothers Dissent. [online]. In: *Foreignpolicy.com*, 9. 3. 2023. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: <https://foreignpolicy.com/2023/03/09/nicaragua-ortega-crackdown-surveillance-authoritarianism-russia-opposition-dissent/>
- MYKLÍN, M. 2018. Návrat ruského vlivu do Latinské Ameriky? [online]. In:

- ArmádníNoviny.cz*, 8. 3. 2018. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: [Návrat ruského vlivu do Latinské Ameriky? | ArmadniNoviny.cz](https://armadni-noviny.cz)
- OPATRŇ, J. 1998. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Libri, 1998. ISBN 80-85983-42-7.
- SWI. 2022. Lazos entre Nicaragua y Rusia tienen mayor plenitud, destaca embajador ruso. [online]. In: *swissinfo.ch*, 21. 12. 2022. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: https://www.swissinfo.ch/spa/nicaragua-rusia_lazos-entre-nicaragua-y-rusia-tienen-mayor-plenitud--destaca-embajador-ruso/48152764
- STÁTNÍ DUMA RUSKÉ FEDERACE, (a). 2023. [online]. 2. 10. 2023. [Citované 24. 3. 2024.] Dostupné na internetě: <http://duma.gov.ru/es/news/57972/>
- STÁTNÍ DUMA RUSKÉ FEDERACE, (b). 2023. [online]. 2. 10. 2023. [Citované 24. 3. 2024.] Dostupné na internetě: <http://duma.gov.ru/es/news/57970/>
- STÁTNÍ DUMA RUSKÉ FEDERACE, (c). 2023. [online]. 13. 12. 2023. [Citované 24. 3. 2024.] Dostupné na internetě: <http://duma.gov.ru/en/news/58515/>
- USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU ZE DNE 15. ČERVNA 2023 O SITUACI V NIKARAGUI (2023/2743RSP). 2023. [online]. [Citované 27. 11. 2023.] Dostupné na internetě: [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2023/2743\(RSP\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2023/2743(RSP))